

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.11-05.01/ XXX.XX.X/Б/ВКХ- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету
національної безпеки, права
та міжнародних відносин
27 серпня 2025 р., протокол № 8
Голова Вченої ради

Тариса СЕРГІЄНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА вибіркової навчальної дисципліни «Міжнародні розрахунки»

Схвалено на засіданні кафедри
міжнародних відносин та
політичного менеджменту
25 серпня 2025 р., протокол № 7
Завідувач кафедри

 Ірина ГРАБЧУК

Розробник: д. е. н., доцент кафедри міжнародних відносин і політичного менеджменту АБРАМОВА Ірина

Житомир
2025 – 2026 н. р.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.11-05.01/ XXX.XX.X/Б/ВКХ- 1-2025
	<i>Випуск 1</i>	<i>Зміни 0</i>	<i>Екземпляр № 1</i>	<i>Арк 18 / 2</i>

Робоча програма вибіркової навчальної дисципліни «Міжнародні розрахунки» затверджена Вченою радою факультету національної безпеки, права та міжнародних відносин від 27 серпня 2025 р., протокол № 8.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.11-05.01/ XXX.XX.X/Б/ВКХ- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 3

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
Кількість кредитів – 4	Вибіркова (обов'язкова, вибіркова)	
Модулів – 1		
Змістових модулів – 2		
Загальна кількість годин – 120		
Тижневих годин для денної форми навчання: Аудиторних – 4 самостійної роботи – 2,2	Лекції	
	32 год.	-
	Практичні	
	32 год.	-.
	Лабораторні	
	-	-
	Самостійна робота	
56 год.	-	
Вид контролю: залік		

Частка аудиторних занять і частка самостійної та індивідуальної роботи у загальному обсязі годин з навчальної дисципліни становить:

для денної форми здобуття вищої освіти – 53 % аудиторних занять, 47 % самостійної та індивідуальної роботи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.11-05.01/ XXX.XX.X/Б/ВКХ- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 4

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти системних знань про сутність, організацію та інструментарій міжнародних розрахунків, функціонування світової валютної системи й валютного ринку, порядок здійснення валютних операцій, використання платіжних і документарних інструментів у зовнішньоекономічній діяльності, а також розвиток практичних умінь аналізувати валютні курси, платіжний баланс, форми міжнародних платежів, зовнішньоторговельні документи та фінансові ризики міжнародних угод.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- розкрити еволюцію світової валютної системи, її етапи, принципи функціонування та сучасну інституційну архітектуру;
- сформувати розуміння сутності валюти, валютних відносин, валютного курсу, валютних режимів, паритетів і міжнародної валютної ліквідності;
- охарактеризувати механізм функціонування валютного ринку, його учасників, інструменти, види валютних операцій та чинники курсоутворення;
- навчити здобувачів здійснювати розрахунки валютних курсів, крос-курсів, маржі, паритету купівельної спроможності, сальдо торговельного балансу та окремих показників платіжного балансу;
- розкрити зміст валютних рахунків, кореспондентських відносин банків, міжнародних платіжних систем, SWIFT, SEPA та стандарту ISO 20022;
- сформувати практичні навички вибору форм міжнародних розрахунків з урахуванням умов контракту, ризику контрагентів, банківських витрат і строків платежу;
- проаналізувати документарні форми розрахунків: документарний акредитив, інкасо, банківську гарантію, stand-by letter of credit, вексельні та чекові інструменти;
- розвинути вміння працювати із зовнішньоторговельними, транспортними, страховими та фінансовими документами, а також оцінювати їх значення для міжнародних платежів і митного оформлення.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні **знати**:

- понятійно-категоріальний апарат міжнародних розрахунків, валютних операцій і валютно-фінансових відносин;
- історичні етапи розвитку світової валютної системи: Паризьку, Генуезьку, Бреттон-Вудську, Ямайську та Європейську валютні системи;
- елементи світової валютної системи, види валют, режими валютних курсів, форми валютної конвертованості та принципи міжнародної валютної ліквідності;
- сутність валютного ринку, механізм котирування валют, особливості прямих, непрямих, крос-курсів і валютної маржі;
- основи побудови платіжного балансу, торговельного балансу, балансу послуг, поточного рахунку та фінансового рахунку;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.11-05.01/ XXX.XX.X/Б/ВКХ- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 5

– форми міжнародних розрахунків, їх переваги, недоліки, ризики та сфери застосування в експортно-імпортних операціях;

– основні види зовнішньоторговельних документів: комерційні, транспортні, страхові та фінансові документи;

– міжнародні стандарти та правила, що застосовуються у сфері платежів, банківської комунікації, документарних операцій, комплаєнсу та фінансової безпеки.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні **вміти**:

– аналізувати етапи розвитку світової валютної системи та пояснювати їх вплив на сучасні міжнародні розрахунки;

– класифікувати валюти за ступенем конвертованості, режимами курсоутворення та роллю у міжнародних платежах;

– розраховувати монетний паритет, золоті точки, паритет купівельної спроможності, прямі й непрямі котирування, крос-курси та валютну маржу;

– оцінювати вплив макроекономічних, політичних, фінансових і психологічних чинників на валютний курс;

– аналізувати структуру платіжного балансу України та використовувати статистичні джерела НБУ, МВФ, Світового банку й міжнародних фінансових організацій;

– обирати оптимальну форму міжнародних розрахунків для конкретної зовнішньоторговельної операції;

– визначати функції рахунку-фактури, коносамент, авіанакладної, автомобільної та залізничної накладної, страхового полісу, тратти, простого векселя й інших документів;

– готувати аналітичні висновки, презентації, порівняльні таблиці та практичні розрахунки щодо міжнародних платежів і валютних операцій.

Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти зможуть отримати наступні **Soft skills**:

- *комунікативні навички*: письмове, вербальне й невербальне спілкування; уміння грамотно спілкуватися по e-mail; вести дискусію і відстоювати свою позицію; навички працювати в команді;

- *уміння виступати привселюдно*: навички, необхідні для виступів на публіці; навички проведення презентації;

- *керування часом*: уміння справлятися із завданнями вчасно;

- *гнучкість і адаптивність*: гнучкість, адаптивність і здатність змінюватися; уміння аналізувати ситуацію, орієнтування на вирішення проблеми;

- *лідерські якості*: уміння спокійно працювати в напруженому середовищі; уміння ухвалювати рішення; уміння ставити мету, планувати діяльність;

- *особисті якості*: креативне й критичне мислення; етичність, чесність, терпіння, повага до оточуючих.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.11-05.01/ XXX.XX.X/Б/ВКХ- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 6

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1

Змістовий модуль 1. Світова валютна система, валютний ринок і валютні операції

Тема 1. Еволюція світової валютної системи

Поняття світової валютної системи та її роль у міжнародних економічних відносинах. Валютна система як сукупність міжнародних валютних відносин, валютних механізмів, правил і міжнародних інститутів. Паризька валютна система та золотомонетний стандарт. Монетний паритет і золоті точки. Генуезька валютна система та золотодевізний стандарт. Бреттон-Вудська валютна система, роль долара США, МВФ і Світового банку. Ямайська валютна система, демонетизація золота, плаваючі курси, спеціальні права запозичення. Європейська валютна система, євро та сучасні виклики валютної інтеграції.

Тема 2. Архітектура світової валютної системи

Сутність і елементи світової валютної системи. Резервні валюти, міжнародні розрахункові одиниці, валютні паритети, режими валютних курсів, міжнародна валютна ліквідність, валютні обмеження, валютна конвертованість, міжнародні фінансові інституції. Національна, регіональна та світова валютні системи. Взаємодія національних валютних систем зі світовою валютною системою. Валюта як економічна категорія. Класифікація валют за конвертованістю, сферою використання, режимом обігу та резервною роллю. Сучасні тенденції розвитку валютної архітектури в умовах цифровізації, фінансової фрагментації та геоекономічних ризиків.

Тема 3. Валютний ринок та валютні операції

Валютний ринок: сутність, функції, учасники та інституційна структура. Біржовий і позабіржовий валютний ринок. Спот-ринок, форвардний ринок, ф'ючерсні та опціонні операції, валютні свопи. Поточні та строкові валютні операції. Валютна позиція банку. Валютний курс, види валютних котирувань, пряме й непряме котирування. Чинники формування валютного курсу: структурні, кон'юнктурні, політичні, монетарні, психологічні. Валютна політика центрального банку. Валютні інтервенції, валютні обмеження, лібералізація валютного ринку. Валютні ризики та базові інструменти їх мінімізації.

Змістовий модуль 2. Форми міжнародних розрахунків, платіжні системи та документи у зовнішньоекономічних операціях

Тема 4. Валютні курси, крос-курси, платіжний баланс і аналітика міжнародних платежів

Методика розрахунку валютних курсів і крос-курсів. Курс купівлі та курс продажу валюти. Валютна маржа та чинники, що впливають на її розмір. Паритет купівельної спроможності та оцінка недооцінки або переоцінки валюти. Розрахунок сальдо торговельного балансу та балансу товарів і послуг. Платіжний баланс країни як статистичний звіт про зовнішньоекономічні операції резидентів

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.11-05.01/ XXX.XX.X/Б/ВКХ- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 7

із нерезидентами. Поточний рахунок, рахунок операцій з капіталом, фінансовий рахунок, резервні активи. Використання даних НБУ та МВФ для аналізу зовнішнього сектору.

Тема 5. Валютні рахунки, міжнародні платіжні системи та форми міжнародних розрахунків

Валютні рахунки суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Кореспондентські відносини банків. Рахункиostro, loro та vostro. Міжнародна банківська ліквідність. SWIFT, SEPA, CIPS, SPFS та інші платіжні інфраструктури. ISO 20022 як стандарт фінансових повідомлень у транскордонних платежах. Комплаєнс, KYC, AML/CFT, санкційний скринінг і фінансовий моніторинг у міжнародних платежах. Форми міжнародних розрахунків: авансовий платіж, відкритий рахунок, банківський переказ, документарне інкасо, документарний акредитив, банківська гарантія, stand-by letter of credit, чеки, простий і переказний вексель. Критерії вибору форми розрахунків.

Тема 6. Документи у зовнішньоторговельних операціях та умови постачання

Документи як основа міжнародних розрахунків і зовнішньоторговельного документообігу. Комерційні документи: рахунок-фактура, пакувальний лист, специфікація, сертифікати походження та якості. Транспортні документи: коносамент, авіанакладна, автомобільна накладна CMR, залізнична накладна. Коносамент як документ права власності на товар, види коносаментів та його роль у документарному акредитиві. Страхові документи: страховий поліс, страховий сертифікат. Фінансові документи: простий вексель, переказний вексель (тратта), чек. Умови постачання Incoterms, розподіл витрат і ризиків між продавцем та покупцем. Виявлення розбіжностей у документах та їх наслідки для платежу, митного оформлення й виконання контракту.

4. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Змістові модулі і теми	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	лекції	практичні	самостійна робота	усього	лекції	практичні	самостійна робота
МОДУЛЬ 1								
Змістовий модуль 1. Світова валютна система, валютний ринок і валютні операції								
Тема 1. Еволюція світової валютної системи	20	6	4	10	-	-	-	-
Тема 2. Архітектура світової валютної системи	20	6	4	10	-	-	-	-

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.11-05.01/ XXX.XX.X/Б/ВКХ- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 8

Змістові модулі і теми	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	лекції	практичні	самостійна робота	усього	лекції	практичні	самостійна робота
Тема 3. Валютний ринок та валютні операції	20	4	6	10	-	-	-	-
<i>Разом за змістовий модуль 1</i>	60	16	14	30	-	-	-	-
Змістовий модуль 2. Форми міжнародних розрахунків, платіжні системи та документи у ЗЕД								
Тема 4. Валютні курси, крос-курси, платіжний баланс і аналітика міжнародних платежів	20	4	6	10	-	-	-	-
Тема 5. Валютні рахунки, міжнародні платіжні системи та форми міжнародних розрахунків	20	6	6	8	-	-	-	-
Тема 6. Документи у зовнішньоторговельних операціях та умови постачання	20	6	6	8	-	-	-	-
<i>Разом за змістовий модуль 2</i>	60	16	18	26	-	-	-	-
ВСЬОГО	120	32	32	56	-	-	-	-

5. Темі практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
МОДУЛЬ 1			
Змістовий модуль 1. Світова валютна система, валютний ринок і валютні операції			
1	Тема 1. Еволюція світової валютної системи 1. Паризька, Генуезька, Бреттон-Вудська, Ямайська та Європейська валютні системи. 2. Монетний паритет і золоті точки. 3. Підготовка презентації щодо однієї з історичних валютних систем.	4	-
2	Тема 2. Архітектура світової валютної системи 1. Елементи світової валютної системи та їх сучасні приклади. 2. Класифікація валют за ступенем конвертованості. 3. Порівняльна характеристика валютних режимів.	4	-
3	Тема 3. Валютний ринок та валютні операції 1. Сутність грошей і валюти у міжнародних операціях. 2. Фактори впливу на валютний курс. 3. Спот-, форвардні та своп-операції на валютному ринку.	6	-
Змістовий модуль 2. Форми міжнародних розрахунків, платіжні системи та документи у ЗЕД			

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.11-05.01/ XXX.XX.X/Б/ВКХ- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 9

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
4	Тема 4. Валютні курси, крос-курси, платіжний баланс і аналітика міжнародних платежів 1. Визначення курсу купівлі та продажу валюти за прямим і непрямим котируванням. 2. Розрахунок крос-курсів і валютної маржі. 3. Аналіз торговельного балансу, балансу товарів і послуг та платіжного балансу.	6	-
5	Тема 5. Валютні рахунки, міжнародні платіжні системи та форми міжнародних розрахунків 1. Кореспондентські рахунки ностро, лоро, vostro. 2. SWIFT, SEPA, CIPS, SPFS та ISO 20022 у міжнародних платежах. 3. Документарне інкасо, акредитив, банківська гарантія, чеки, векселі.	6	-
6	Тема 6. Документи у зовнішньоторговельних операціях та умови постачання 1. Класифікація документів ЗЕД: комерційні, транспортні, страхові, фінансові. 2. Аналіз рахунку-фактури, коносамент, CMR, страхового поліса, тратти. 3. Кейс: підбір документів для експортної операції з документарною формою платежу.	6	-
РАЗОМ		32	-

6. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
МОДУЛЬ 1			
Змістовий модуль 1. Світова валютна система, валютний ринок і валютні операції			
1	Тема 1. Еволюція світової валютної системи 1. Порівняння історичних валютних систем за критеріями: база паритету, режим курсу, резервні активи, інституції. 2. Роль золота, долара США та євро у світовій валютній системі.	10	-
2	Тема 2. Архітектура світової валютної системи 1. Міжнародна валютна ліквідність та спеціальні права запозичення. 2. Конвертованість валют і валютні обмеження: міжнародний досвід.	10	-
3	Тема 3. Валютний ринок та валютні операції 1. Фактори курсоутворення та валютна політика центрального банку. 2. Валютні ризики та інструменти їх зниження у міжнародному бізнесі.	10	-
Змістовий модуль 2. Форми міжнародних розрахунків, платіжні системи та документи у ЗЕД			

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.11-05.01/ XXX.XX.X/Б/ВКХ- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 10

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
4	Тема 4. Валютні курси, крос-курси, платіжний баланс і аналітика міжнародних платежів 1. Методика розрахунку крос-курсів з урахуванням курсів купівлі та продажу. 2. Аналіз динаміки платіжного балансу України за даними НБУ.	10	-
5	Тема 5. Валютні рахунки, міжнародні платіжні системи та форми міжнародних розрахунків 1. Порівняльний аналіз SWIFT, SEPA, CIPS та альтернативних платіжних систем. 2. KYC/AML як елемент глобальної фінансової безпеки у міжнародних платежах.	8	-
6	Тема 6. Документи у зовнішньоторговельних операціях та умови постачання 1. Порівняльна характеристика транспортних документів у ЗЕД. 2. Роль Incoterms у розподілі витрат, ризиків і відповідальності сторін міжнародного контракту.	8	-
РАЗОМ		56	-

7. Індивідуальні самостійні завдання

Індивідуальна робота з навчальної дисципліни «Міжнародні розрахунки» виконується з метою закріплення та поглиблення теоретичних знань і практичних навичок, набутих студентом у процесі засвоєння навчального матеріалу. Самостійна робота виконується у вигляді презентації або аналітичного дослідження з подальшим захистом і відповідями на запитання.

Загальні вимоги до студентів при підготовці індивідуальної роботи передбачають:

- опрацювання сучасної наукової, навчальної, нормативної та статистичної інформації з міжнародних розрахунків і валютних операцій;
- використання офіційних джерел НБУ, МВФ, Світового банку, BIS, SWIFT, ICC, статистичних баз і матеріалів міжнародних фінансових організацій;
- логічну структурування матеріалу, формулювання мети, завдань, висновків і практичного значення роботи;
- застосування розрахунків, порівняльних таблиць, кейсів, схем документообігу та візуалізації даних;
- дотримання принципів академічної доброчесності та коректне оформлення списку використаних джерел.

Теми індивідуальних робіт:

1. Еволюція світової валютної системи: від золотого стандарту до цифрової фінансової архітектури
2. Паризька валютна система: принципи функціонування та причини трансформації

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.11-05.01/ XXX.XX.X/Б/ВКХ- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 11

3. Генуезька валютна система та роль девізів у міжнародних розрахунках
4. Бреттон-Вудська валютна система та формування доларового стандарту
5. Ямайська валютна система та сучасний режим плаваючих валютних курсів
6. Європейська валютна система та запровадження євро
7. Спеціальні права запозичення МВФ: роль у міжнародній валютній ліквідності
8. Резервні валюти у сучасній світовій валютній системі
9. Валютна конвертованість: сутність, форми та обмеження
10. Валютні режими країн світу: порівняльна характеристика
11. Валютний ринок: структура, учасники та сучасні тенденції розвитку
12. Фактори впливу на валютний курс у коротко- та довгостроковому періоді
13. Пряме і непряме котирування валют: практичне значення для міжнародних розрахунків
14. Крос-курси у міжнародних валютних операціях
15. Паритет купівельної спроможності та оцінка недооцінки валюти
16. Платіжний баланс країни як індикатор зовнішньоекономічної стійкості
17. Платіжний баланс України: динаміка, структура та проблеми збалансування
18. Міжнародні резерви України та їх роль у валютній стабільності
19. SWIFT у системі міжнародних банківських комунікацій
20. ISO 20022 і трансформація транскордонних платежів
21. SEPA, CIPS і альтернативні платіжні системи: порівняльний аналіз
22. Кореспондентські рахунки банків:ostro, loro, vostro
23. KYC/AML у міжнародних розрахунках: міжнародні стандарти та українська практика
24. Авансовий платіж і відкритий рахунок у міжнародній торгівлі: переваги та ризики
25. Документарне інкасо: механізм, переваги, недоліки та сфери застосування
26. Документарний акредитив у міжнародних розрахунках: види та типові помилки
27. Stand-by letter of credit як інструмент мінімізації ризиків
28. Банківська гарантія у міжнародних угодах
29. Вексельні інструменти у зовнішньоторговельних операціях
30. Зовнішньоторговельні документи та їх роль у міжнародних розрахунках
31. Коносамент як транспортний і товаророзпорядчий документ
32. Страхові документи у зовнішньоекономічних операціях
33. Incoterms у міжнародних контрактах: вплив на платежі, ризики та документообіг
34. Цифровізація міжнародних розрахунків: електронні документи, блокчейн і smart contracts
35. Санкційні обмеження та комплаєнс-ризики у міжнародних платежах

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.11-05.01/ XXX.XX.X/Б/ВКХ- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 12

8. Методи навчання

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються методи навчання, що сприяють досягненню відповідних програмних результатів. Серед них:

- Вербальні методи (лекція, пояснення)
- Наочні методи (спостереження, демонстрація, ілюстрація)
- Практичні методи (проведення дослідів, експериментів, виконання різних видів вправ, практичних завдань, кейсів)
- Дискусійний метод
- Метод активного навчання (проведення ділових ігор, мозковий штурм, командна робота)
- Ситуаційний метод
- Методи самостійної роботи (анотування опрацьованого матеріалу, вирішення задач, проведення розрахунків, написання есе, підготовка доповідей, написання наукових статей)

9. Методи контролю

Перевірка досягнення програмних результатів навчання здійснюється з використанням наступних методів:

- Усне опитування, участь у дискусії, відповіді на проблемні запитання
- Перевірка виконання домашніх завдань, практичних завдань, вправ, кейсів
- Перевірка виконання та захист лабораторних робіт
- Експрес-тестування
- Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань
- Самооцінювання та взаємооцінювання
- Перевірка виконання завдань модульного контролю
- Залік

10. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Державному університеті «Житомирська політехніка» та розподілу балів, що наведений нижче.

Система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни включає поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль проводиться для оцінювання рівня засвоєння знань, формування умінь і навичок здобувачів вищої освіти впродовж вивчення ними

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.11-05.01/ XXX.XX.X/Б/ВКХ- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 13

матеріалу модуля (змістових модулів) навчальної дисципліни. Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних занять.

Підсумковий контроль проводиться для підсумкового оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни. Підсумковий контроль здійснюється після завершення вивчення навчальної дисципліни. Підсумковий контроль проводиться у формі заліку. Процедура складання заліку визначена у Положенні про організацію освітнього процесу у Державному університеті «Житомирська політехніка».

Розподіл балів з навчальної дисципліни

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр	
	денна форма	заочна форма
Виконання завдань поточного контролю	100	-
Підсумкова семестрова оцінка	100	-

Розподіл балів за виконання завдань поточного контролю

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр	
	денна форма	заочна форма
Виконання завдань під час навчальних занять ¹	80	-
Виконання та захист індивідуальних самостійних завдань ²	20	-
Виконання науково-дослідної роботи та інших видів робіт (додаткові – заохочувальні бали): 1. Участь у студентських предметних олімпіадах, Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт, грантах, науково-дослідних проектах 2. Підготовка наукових статей, тез доповідей наукових конференцій	до 10 до 10	-
Разом за виконання завдань поточного контролю	100	100

Розподіл балів за виконання завдань під час навчальних занять

Види робіт здобувача вищої освіти ¹	Кількість балів за семестр	
	денна форма	заочна форма
Відповіді (виступи) на заняттях	20	-
Участь у дискусії	10	-
Виконання тестових завдань	30	-
Виконання та захист практичних завдань, вправ, кейсів	20	-
Разом за виконання завдань під час навчальних занять	80	-

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.11-05.01/ XXX.XX.X/Б/ВКХ- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 14

З метою застосування цілих чисел для оцінювання результатів роботи здобувачів під час навчальних занять може використовуватися 100-бальна шкала оцінювання щодо кожного окремо виду робіт. Розрахунок загальної кількості балів, які здобувач може набрати за результатами роботи під час навчальних занять протягом семестру, проводиться за формулою:

$$P_{\text{НЗ}} = \sum(P_i \times BK_i) \times K_{\text{НЗ}}, \quad (1)$$

де $P_{\text{НЗ}}$ – загальна кількість балів, набраних здобувачем за виконання завдань під час навчальних занять за семестр;

P_i – кількість набраних здобувачем балів за семестр за виконання i -го виду робіт під час навчальних занять (за 100-бальною шкалою);

BK_i – ваговий коефіцієнт за виконання i -го виду робіт під час навчальних занять. Значення вагових коефіцієнтів розраховуються шляхом ділення кількості балів, яка передбачена за виконання окремого виду робіт під час навчальних занять, на сумарну кількість балів за виконання усіх видів робіт під час навчальних занять за семестр;

$K_{\text{НЗ}}$ – коригувальний коефіцієнт, який визначається шляхом ділення кількості балів, що передбачена за виконання завдань під час навчальних занять за семестр, на 100 балів.

Якщо здобувач вищої освіти виконав необхідні для досягнення результатів навчання з дисципліни завдання, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни та/або відповідними методичними рекомендаціями, і набрав у сумі 60 балів або більше, він може погодити дану оцінку в електронному кабінеті і вона стане семестровою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни.

Якщо здобувач вищої освіти під час вивчення навчальної дисципліни виконав необхідні для досягнення результатів навчання з дисципліни завдання, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни та/або відповідними методичними рекомендаціями, і набрав 60 балів або більше та бажає покращити свій результат успішності, він проходить процедуру підсумкового контролю у формі заліку. За складання заліку здобувач вищої освіти може набрати 100 балів. Семестрова оцінка з навчальної дисципліни формується за результатами підсумкового контролю.

Здобувач вищої освіти допускається до процедури підсумкового контролю у формі заліку, якщо виконав необхідні для досягнення результатів навчання з дисципліни завдання, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни та/або відповідними методичними рекомендаціями, і за поточний контроль у сумі набрав 50 балів або більше.

Якщо здобувач вищої освіти за результатами поточного контролю набрав 35–49 балів, він отримує право за власною заявою опанувати окремі теми (змістові модулі) навчальної дисципліни понад обсяги, встановлені навчальним

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.11-05.01/ XXX.XX.X/Б/ВКХ- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 15

планом освітньої програми. Вивчення окремих складових навчальної дисципліни понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми, здійснюється у вільний від занять здобувача вищої освіти час.

Якщо здобувач вищої освіти за результатами поточного контролю набрав від 0 до 34 балів (включно), він вважається таким, що не виконав вимоги робочої програми навчальної дисципліни та має академічну заборгованість. Здобувач вищої освіти отримує право за власною заявою опанувати навчальну дисципліну у наступному семестрі понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми.

Процедура надання додаткових освітніх послуг здобувачу вищої освіти з метою вивчення навчального матеріалу дисципліни понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми, визначена у Положенні про надання додаткових освітніх послуг здобувачам вищої освіти в Державному університеті «Житомирська політехніка».

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті в рамках окремих тем навчальної дисципліни, здійснюється викладачем за зверненням здобувача вищої освіти та представленням документів, які підтверджують результати навчання (сертифікати, свідоцтва, скріншоти тощо). Рішення про визнання та оцінка за відповідну частину освітнього компонента приймається викладачем за результатами співбесіди зі здобувачем вищої освіти.

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті в рамках цілого освітнього компонента, здійснюється за процедурою, яка визначена у Положенні про організацію освітнього процесу у Державному університеті «Житомирська політехніка».

Шкала оцінювання

Шкала ЄКТС	Національна шкала	100-бальна шкала
A	Зараховано	90-100
B	Зараховано	82-89
C		74-81
D	Зараховано	64-73
E		60-63
FX	Не зараховано	35-59
F	Не зараховано	0-34

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.11-05.01/ XXX.XX.X/Б/ВКХ- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 16

11. Глосарій

№ з/п	Термін державною мовою	Відповідник англійською мовою
1	Міжнародні розрахунки	International settlements
2	Валюта	Currency
3	Світова валютна система	World monetary system
4	Валютний ринок	Foreign exchange market
5	Валютний курс	Exchange rate
6	Крос-курс	Cross rate
7	Валютне котирування	Currency quotation
8	Курс купівлі	Bid rate
9	Курс продажу	Ask rate
10	Валютна маржа	Exchange margin
11	Паритет купівельної спроможності	Purchasing power parity
12	Платіжний баланс	Balance of payments
13	Міжнародна валютна ліквідність	International liquidity
14	Спеціальні права запозичення	Special Drawing Rights
15	Валютна конвертованість	Currency convertibility
16	Кореспондентський рахунок	Correspondent account
17	Рахунок ностро	Nostro account
18	Рахунок лоро	Loro account
19	SWIFT	SWIFT
20	ISO 20022	ISO 20022
21	Документарний акредитив	Documentary letter of credit
22	Документарне інкасо	Documentary collection
23	Банківська гарантія	Bank guarantee
24	Переказний вексель	Bill of exchange
25	Простий вексель	Promissory note

12. Рекомендована література

Основна література

1. Зянько В. В., Єпіфанова І. Ю., Мельничук Д. П. Міжнародні розрахунки і валютні операції : навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2021. 106 с. URL: https://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/2021/Zjanko_2021_106.pdf

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.11-05.01/ XXX.XX.X/Б/ВКХ- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 17

2. Корнєва Н. О., Гуріна О. В. Міжнародні розрахунки та валютні операції : навчально-методичний посібник. Миколаїв : Видавець Румянцева Г. В., 2022. 112 с. URL: <https://dspace.krok.edu.ua/items/5ca4c388-1114-4b50-b901-22efe741e65e>

3. Лункіна Т. І., Бурковська А. В. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції у сучасних умовах : навчальний посібник. Миколаїв : МНАУ, 2023. 245 с. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/15292>

4. Грінько І. М. Міжнародні розрахунки та валютні операції : навчально-методичні матеріали для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. URL: https://ied.kpi.ua/wp-content/uploads/2023/08/Міжнародні_розрахунки_та_валютні_операції_Грінько_Бакалавр_2023-2024.pdf

5. International Monetary Fund. Balance of Payments and International Investment Position Manual, Seventh Edition (BPM7). Washington, DC : IMF, 2025. URL: <https://www.imf.org/en/data/statistics/bpm/bpm7>

6. World Bank. International Debt Report 2024. Washington, DC : World Bank, 2024. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/f1700aa0-cc73-42b7-8ceb-630c5528a574>

7. Bank for International Settlements. Annual Economic Report 2024. Basel : BIS, 2024. URL: <https://www.bis.org/publ/arpdf/ar2024e.htm>

8. Financial Stability Board. G20 Roadmap for Enhancing Cross-border Payments: Consolidated Progress Report for 2024. Basel : FSB, 2024. URL: <https://www.fsb.org/2024/10/g20-roadmap-for-enhancing-cross-border-payments-consolidated-progress-report-for-2024/>

9. SWIFT. Spotlight on Speed: Towards G20 Targets for Cross-Border Payments. La Hulpe : SWIFT, 2024. URL: <https://www.swift.com/sites/default/files/files/swift-spotlight-on-speed-report-october2024.pdf>

Допоміжна література

1. Товкун І. М., Менькова Л. С. Правова природа документарних форм міжнародних розрахунків. Law and Innovative Society. 2021. URL: <https://openarchive.nure.ua/entities/publication/6c22e20b-55db-4e47-bcf8-b6a0056fa95c>

2. Моторнюк У. І., Лелюк О. В., Романюк А. В. Особливості використання документарних форм міжнародних розрахунків в Україні. Management and Entrepreneurship in Ukraine. 2024. С. 129–137. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2024/sep/35794/240560maketmanagement-129-137.pdf>

3. Тарасевич Н. В. Оптимізація міжнародних розрахунків як фактор підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Науковий вісник Одеського національного економічного університету. 2024. URL: <https://nv-oneu.com.ua/index.php/journal/article/download/207/165>

4. Abramova I., Nedilska L., Kurovska N., Martynyuk H. Financial Inclusion in the Context of Sustainable Development of Rural Areas. Management Theory and

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.11-05.01/ XXX.XX.X/Б/ВКХ- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 18

Studies for Rural Business and Infrastructure Development. 2021. Vol. 43, No. 3. P. 328–336. DOI: <https://doi.org/10.15544/mts.2021.29>

5. Абрамова І. В. Фінансові важелі державної підтримки сільського розвитку: європейський досвід і вітчизняні реалії. Проблеми економіки. 2021. № 3. С. 132–139. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2021-3-132-139>

6. Абрамова І. В. Досягнення, проблеми та перспективи функціонування й обігу аграрних розписок в Україні. Бізнес Інформ. 2021. № 2. С. 273–279. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-2-273-279>

7. Абрамова І., Недільська Л., Куровська Н., Ковальчук О., Поплавський П. Сучасний стан і повоєнні перспективи фінансової інклюзії в Україні з урахуванням досвіду ЄС. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. 2023. № 6(53). С. 318–333. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptr.6.53.2023.4222>

8. Абрамова І. В. Євроінтеграційні імперативи трансформації фінансового забезпечення сталого розвитку сільських територіальних громад : монографія. Житомир : ТОВ «Видавничий дім “БукДрук”», 2024. 290 с. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15663514>

9. Грицишен Д. О., Абрамова І. В. Специфіка фінансування сталого розвитку сільських громад окремих країн ЄС. Society and Security. 2025. № 4(10). С. 3–11. DOI: [https://doi.org/10.26642/sas-2025-4\(10\)-3-11](https://doi.org/10.26642/sas-2025-4(10)-3-11)

13. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Сайт бібліотеки Державного університету «Житомирська політехніка». URL: <http://lib.ztu.edu.ua>

2. Освітній портал Державного університету «Житомирська політехніка». URL: <https://learn.ztu.edu.ua>

3. Сторінка курсу «Міжнародні розрахунки» на освітньому порталі. URL: <https://learn.ztu.edu.ua/course/view.php?id=7463>

4. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua>

5. Статистика зовнішнього сектору Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external>

6. Офіційний курс гривні щодо іноземних валют. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/exchangerates>

7. Динаміка міжнародних резервів України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/international-reserves-allinfo/dynamics>

8. Офіційний сайт International Monetary Fund. URL: <https://www.imf.org>

9. Офіційний сайт World Bank Open Knowledge Repository. URL: <https://openknowledge.worldbank.org>

10. Офіційний сайт Bank for International Settlements. URL: <https://www.bis.org>

11. Офіційний сайт SWIFT. URL: <https://www.swift.com>

12. Офіційний сайт International Chamber of Commerce. URL: <https://iccwbo.org>